

**Міністерство освіти та науки України
Міністерство культури України
Національна хореографічна спілка України
Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова
Факультет мистецтв імені Анатолія Авдієвського
Кафедра хореографії**

МАТЕРІАЛИ

I Міжнародної науково-практичної конференції

**ХОРЕОГРАФІЧНА КУЛЬТУРА І ОСВІТА: ПРОБЛЕМИ
ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

30 квітня – 1 травня

Київ 2019

УДК 378.011.3-051:792.8

Хореографічна культура і освіта : проблеми та перспективи : Зб. матеріалів І Міжнародної науково-практичної конференції , Київ 30 квітня – 1 травня 2019 р. – Київ : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова , 2019 – 117 с.

Рекомендовано Вченою радою Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова (протокол № 3 від 20 листопада 2019 р.).

Збірник містить матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції «Хореографічна культура і освіта: проблеми та перспективи», проведеної кафедрою хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова за підтримки Національної хореографічної спілки України у рамках Міжнародного конкурсу «Веселкова Терпсихора» 30 квітня – 1 травня 2019 р. До збірника увійшли тези учасників конференції.

Редакційно колегія:

**Федоришин
Василь Ілліч**

Декан Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, доктор педагогічних наук, професор

**Вантух Мирослав
Михайлович**

Герой України, Народний артист України, академік Національної академії мистецтв України, професор, завідувач кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова, голова Національної хореографічної спілки України

**Козинко
Лілія Леонідівна**

Кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Білошкурський
Володимир Степанович**

Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

**Захарчук
Ольга Євгенівна**

Старший лаборант кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова

Молдавские народные танцы разделяются на обрядовые и бытовые. В числе наиболее известных обрядовых танцев кэлушарь и дрэгайка (сейчас исполняются как бытовые, а чаще сценические), свадебные – остропэцул, зестря, дансул миресей. К бытовым относятся бессюжетные (хора, сырба, молдовеняска, бэтута, брыул) и сюжетные, которые делятся на тематические группы: трудовые – поама (виноград), сфределушур (буравчик), табэкэреаска (танец дубильщиков кож), жокул ферарилор (танец кузнецов), героические – хайдучаска, войничаска, танец для женщин – параскица, цэрэнкуца (крестьяночка) и посвященные явлениям природы – вынтул (ветер) и другие.

Молдавские народные танцы обычно исполняются с оркестром (тараф), в старину большинству танцев сопутствовало пение (мититика, еленуца).

Сырба – молдавский и румынский народный хороводный танец в быстром темпе. Танцоры могут выстраиваться в круг, в ряд или танцевать парами.

Кэлушарий – плясуны едва касаются земли и как будто летают по воздуху. Настолько мастерски они исполняют свои танцы, как бы представляя бег лошадей.

Молдовеняска – один из наиболее популярных молдавских народных танцев. Все танцовщики становятся в круг, после нескольких кругов разбегаются по парам и начинают зажигательный танец, снова становясь в круг после определенного набора фигур.

Молдавские танцы – это настоящая сокровищница Молдовы, ведь они включают в себя и музыку, и национальный костюм, украшенный орнаментом определенного региона страны, и народное творчество, и многое другое.

Благодаря профессиональному исполнению молдавских народных танцев ансамблем «Жок» они стали известны в мире. Но народные танцы в Молдове исполняются не только на сцене. Без них не обходится ни одна свадьба, ни кумэтрия на массовое гуляние на площади как в селе, так и в городе, и в столице.

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ФОЛЬКЛОРНОГО ТАНЦЮВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА УКРАЇНИ

Козинко Л. Л. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського НПУ ім. М. П. Драгоманова.

Одним із пріоритетних задекларованих напрямків державної політики сьогодення є орієнтування на збереження національної культури задля формування національних та духовних цінностей. Крім того провідного значення набуває політика патріотичного виховання підростаючого покоління

задекларована у: «Національній стратегії розвитку освіти України до 2021 року», «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді» тощо.

Виходячи з цього увага поступово звертається до яскравих виразників таких цінностей закладених у мистецтві загалом та хореографічному мистецтві зокрема. Говорячи про українські національно-культурні цінності у сфері хореографічного мистецтва перш за все його відображає фольклорний і народно-сценічний український танець.

Народне хореографічне мистецтво вперше стало об'єктом наукових досліджень, переважно фольклористів та етнологів, наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. (В. Гнатюк, Ф. Колесса, П. Чубинський, В. Шухевич та ін.). На сьогодні науковці зосереджені на дослідженні історичних (Г. Боримська, О. Єльохіна, К. Кіндер, Б. Кокуленко, В. Купленник, С. Легка, О. Мерлянова, Т. Павлюк, Ю. Станішевський і т.д.), теоретико-методологічних (К. Василенко, В. Верховинець, Р. Гарасимчук, А. Гуменюк тощо), педагогічних (О. Жиров, С. Забрєдовський, А. Тараканова, О. Таранцева і т. д.), культурологічних (Д. Бернацька, П. Білаш, О. Бойко, П. Чуприна, О. Шабаліна, В. Шкоріненко та ін.) аспектів становлення та функціонування української фольклорної й народно-сценічної хореографії. З'являється все більше методичного матеріалу для хореографів, загальні курси української народно-сценічної хореографії; методичні посібники з питань стилєвих особливостей української народно-сценічної хореографії; посібники в галузі мистецтва балетмейстера тощо. Увага частини науковців звернена до аналізу діяльності провідних балетмейстерів і хореографічних колективів України та їх регіональних лексичних особливостей (І. Аксьонова, К. Балог, Ю. Марко, В. Марущак, М. Полятикін, М. Поморянський, А. Тітов та ін.).

Разом з тим, декларування національних пріоритетів не у повній мірі відповідає стану та тенденціям розвитку національного хореографічного мистецтва України. На сьогоднішній день намітилося декілька кризових напрямів, що потребують активного вирішення.

Перший з них виходить з процесів глобалізації та репрезентується орієнтування на світовий мистецький простір в плані хореографічного мистецтва а точніше засиллям сучасної хореографії у засобах масової інформації, Інтернеті та на телебаченні. Сучасний танець у всій різноманітності його видів активно пропагується, адже як вид хореографічного мистецтва представлений найрізноманітнішими напрямками та течіями, що викликають активну зацікавленість суспільства: джаз танець, модерн танець, контемпорарі та рок- і поп-тенденції в танці тощо.

Інтерес до цього виду хореографії підтримується та усіляко підвищується сучасними ЗМІ. На телеекранах постійно транслюються різноманітні музичні кліпи з участю танцювальних шоу-балетів, з'являється велика кількість шоу-програм: «Танцюють всі», «Танці з зірками», «Танцюю для тебе» тощо. У

великій кількості проводяться різноманітні майстер-класи, концерти, фестивалі якість яких поступово підвищується, але все ж не завжди витримує критику.

На теренах України дуже часто відбувається лише сліпе копіювання та пряме запозичення здобутків провідних хореографів зарубіжжя. Не слід забувати у цій гонитві про надбання вітчизняної хореографічної культури. Звісно ми не говоримо про бездумне поєднання лексики сучасного танцю з лексикою фольклорного або народно-сценічного українського танцю. На цьому шляху мають бути винайдені засоби та способи поєднання та взаємопроникнення культурних здобутків з безперечним домінуванням українських культурних цінностей. Скоріш за все, це може бути досягнуто шляхом вивчення, аналізу та виокремлення основних концептуальних основ та архетипів українського етносу збережених у фольклорних хореографічних зразках та їх вираження мовою сучасної хореографії. На сьогоднішній момент відбувається лише примусове поєднання рухів сучасного та народного танцю в одній хореографічній композиції без заглиблення у їх семантичне значення. Саме на цьому ґрунті активно розвивається масова «розважальна» культура, що призводить до падіння загального культурного та духовного рівня нації. Про розвиток національної свідомості, ідентифікації себе як українців та формування національно-культурних цінностей із допомогою фольклорної хореографії, що вміщує національні ідеали, практично не йдеться.

Означене вище актуалізує ряд питань стосовно стану фольклорної хореографії України. Нажаль, доводиться констатувати той прикрий факт, що молодь, широкі кола населення і суспільство в цілому не цікавляться народним хореографічним мистецтвом. Корені даної проблеми криються у тих же ЗМІ. Наразі дуже поодинокими бувають випадки трансляції концертів фольклорних та національних хореографічних колективів на телебаченні. Наші співвітчизники, що не мають прямого відношення до сфери культури, навряд чи знають більше ніж один професійний хореографічний колектив. І основна проблема криється саме у розходженні задекларованих положень про національно-культурний та патріотичний розвиток з реальними кроками з його здійснення. Безперечно українські народні пісні мають лунати з радіо та телебачення, фольклорні та народно-сценічні українські танці мають транслюватися.

Звісно, не слід вважати що ніхто не цікавиться національними здобутками культури. Останнім часом з'являється все більше гуртів молоді, що пропагують фольклорне мистецтво: «Божичі», «Буття», «Троїста Селецька», «Бобрлицькі музики», «Школа українського традиційного танцю» тощо. Організатори таких колективів проводять різноманітні фестивалі, відроджують фольклорні свята та обряди, випускають збірки фольклорних пісень та танців, відкривають гуртки для всіх охочих пізнати світ фольклорного мистецтва.

Зважаючи на позитивні моменти, слід відмітити і певні проблеми в галузі фольклорного хореографічного мистецтва. Беззаперечним є факт поступової

втрати фольклорної традиції загалом та хореографічної зокрема, адже носіями традицій є люди переважно похилого віку. Саме це не дає змоги сучасним науковцям зібрати та інтерпретувати фольклорний матеріал ґрунтовно та цілісно.

Разом з тим, доволі незначними є намагання фольклористів зібрати залишки фольклорних танцювальних та пісенно-музичних традицій різних регіонів України. Найбільшою перешкодою в цьому є відсутність фінансування та значної державної підтримки. Дослідження у переважній більшості проводяться на добровільній основі або за кошти меценатів.

Слід відзначити, що деякі заклади вищої освіти (наприклад, Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки) певний час мали у своїй навчальній програмі фольклористичну практику, що передбачала експедиції спрямовані на збір фольклорного матеріалу. Але з часом вона була зкасована.

На сьогоднішній день досі відсутній відео-фонд та відео-архів у якому зберігалися б найкращі та найрізноманітніші зразки українського фольклорного та народно-сценічного танцю з врахуваннях регіонального різноманіття.

Ряд проблемних питань існує і у сфері народно-сценічного хореографічного мистецтва України. Одним з них є наявність дещо поверхових знань керівників деяких колективів у особливостях та регіональній специфіці українського фольклорного хореографічного мистецтва: притаманної лексики, музики, одягу. Якщо в професійних колективах хореографи йдуть шляхом пошуку нових лексичних елементів та форм які б спирались на фольклорне підґрунтя, то широкий загал аматорів працює дещо інакше. А саме, вони звертаються до творчого переосмислення хореографічних постановок видатних балетмейстерів. Подібний принцип роботи не вимагає від хореографів глибокого знання матеріалу та значно пришвидшує постановочний процес. Хореографу необхідно лише накласти стандартизовані рухи, чи їх комбінації, на певну музику.

Враховуючи всі проблемні питання слід відзначити і позитивні зрушення у сфері хореографічного мистецтва. Останнім часом почали проводитися наукові конференції присвячені розгляду проблемних питань усіх видів хореографічного мистецтва у тому числі і фольклорного танцю. Відбуваються різноманітні конкурси та фестивалі народної та народно-сценічної хореографічної творчості. Збільшується кількість науковців, які по-новому намагаються розглянути широке коло питань пов'язаних з хореографічним мистецтвом. Збільшується кількість професійних хореографів, які шукають нові теми та форми їх вираження спираючись на українські фольклорні танцювальні традиції.

На сьогодні особливої уваги потребує пропаганда та зацікавлення широких верств населення, і особливо молоді, здобутками традиційної

української танцювальної культури. Тут на допомогу мають стати ЗМІ за рахунок активної державної підтримки у цій сфері.

Іншим напрямом роботи з впровадження національно-культурних здобутків мають бути освітні програми як у початкових, так і закладах вищої освіти. Активне сприяння на шляху вирішення поставлених задач може надати поглиблене вивчення фольклору, української танцювальної культури, історії української музики та українського костюму в закладах вищої освіти мистецького спрямування.

Підводячи підсумок, зазначимо що на сьогоднішній день питання формування національно-культурних цінностей та національна ідентичність українського суспільства займає чільне та пріоритетне місце серед усіх питань національної політики, адже сприяє формуванню міцної та успішної нації. Національна культура та мистецтво, зокрема і хореографічне, є яскравими виразниками та передавачами національних цінностей від покоління до покоління. Саме тому, слід якнайширше використовувати здобутки українського фольклорного мистецтва загалом та хореографічного зокрема з метою активного культурного та духовного розвитку української нації.

ВЗАЄМОВПЛИВ ТА ВЗАЄМОЗБАГАЧЕННЯ МУЗИКИ І ТАНЦЮ

Мерлянов М. В. - Заслужений працівник культури України, доцент кафедри хореографії Відокремленого підрозділу «Миколаївської філії Київського національного університету культури і мистецтв», Голова Миколаївського обласного творчого осередку Національної хореографічної спілки України

Музика – це душа танцю. Побудова, характерність, темперамент танцю міститься в ній та визначається нею. Від художніх якостей музики, від того, наскільки вона образна, змістовна та виразна залежить якість хореографії. Музика надихає балетмейстера, підказує образи.

Музика і хореографія – рідні сестри. Вся історія танцю засвідчує це. Як відомо, сюїтна, сонатна форма та деякі частини у симфоніях композиторів класиків були створені на танцювальній основі, які підказали їм народна музика і хореографія.

Музика і танець з часу свого зародження розвивалися, взаємо впливали та збагачували один одного. Танець, по суті не можливий без музики. Настрій, образний зміст музики знаходить відображення в настрою та образах самого танцю. Метро-ритм музичного твору, співвідношення його частин теж тісно